

2019/2020. tanév
Országos írásbeli forduló

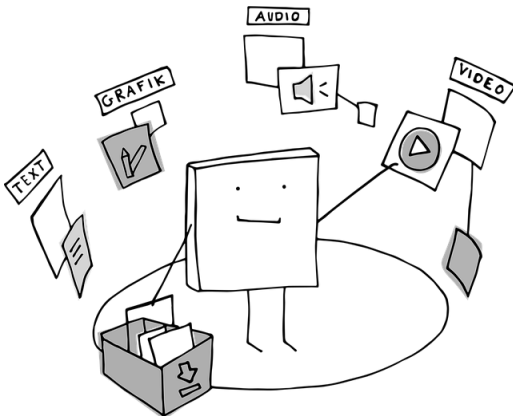
I. korcsoport, 7-8. évfolyam

Írásbeli feladatlap versenyző példánya

A versenyző tanuló kódszáma:

A kódszámot a 3. oldalra is fel kell írni, hogy minden lapon rajta legyen.

Elért pontszám: / 142 pont

A *Galaktika* magazin szerkesztősége „sci-fibe vágja a lézerkardját”, és mostantól egy robotot alkalmaz az információk hitelesítésére (hiszen a világgúrral foglalkozó tudományok rohamosan fejlődnek, nem győzik az ellenőrzést). Ugyanakkor a szerkesztőségi munka egy részét is érdemes lehet robotizálni a hatékonyabb munkavégzés érdekében.

A robotot viszont programozni kell, a programját pedig tesztelni. Segíts ebben!

Munkád során használhatod a **könyvtár nyomtatott állományát**, katalógusát, de nem használhatsz számítógépet más célra és egyéb (saját vagy könyvtári) internetes eszközöket.

A feladatok megoldására **90 perc** áll rendelkezésedre.

Mielőtt belevetted magad a munkába, javasoljuk, **tekintsd át**, milyen feladatok és **mellékletek** várnak rád! Ennek tükrében meg tudod tervezni, hogyan használd fel az idődet.

Kérjük, hogy a feladatlapot **tollal** töltsd ki!

A feladatlaphoz a következő melléklet tartozik:

- Galaktika 345. sz.

A mellékletet nem kell visszaadni, a kiadvány az ajándékod.

Támogatók:

Emberi Erőforrások Minisztériuma, Emberi Erőforrás Támogatáskezelő, Nemzeti Tehetség Program
Metropolis Média Group Kft. A Galaktika kiadója
Babilon Kiadó

1.

A robotok népszerűek a sci-fikben, így jól illenek a Galaktika kiadójához. De miért, mióta? Ezt a szerkesztőségi robotizálást magyarázni szeretnék egy hírben. Keress ehhez háttérinformációkat!

a) Mi köze lehet a cseh Karel Čapek (1890-1938) *R.U.R.* című drámájának ehhez a robotikai fejlesztéshez? Gyorsabban válaszolhatsz a kérdésre, ha böngészve, tallózva olvasod a szócikket, hiszen nem kell a teljes életét végigolvasnod.

Forrásod pontos bibliográfiai hivatkozása:

b) Adj számítási feladatokat a robotnak, hogy ő számoljon helyetted! Vedd figyelembe, hogy nem a legfrissebb *Galaktika* szám van a kezeden! A hiányzó számokat írd be a keretekbe! Használj arab számokat, hogy a robot értse!

$$\text{A magazin} \quad \boxed{\begin{array}{c} 2020 \\ \text{jelen év} \end{array}} - \boxed{\text{indulásának éve}} = x \text{ éves.}$$

$$\text{Ez idő alatt} \quad \boxed{\text{évfolyamok száma}} + \boxed{\begin{array}{c} 2020 \\ \text{jelen év} \end{array}} - \boxed{\text{ennek a számnak a megjelenési éve}} = y \text{ évben jelent meg.}$$

A magazin mely részein található meg a fenti adatok? Nevezd meg szakszerűen!

c) A magazinon tematikai megjelölésként szerepel a sci-fi és a tudományos-fantasztikus kifejezés is. Ezek ugyanazt jelentik vagy csak hasonlót?

Bizonyítsd forrással is! Add meg a pontos hivatkozást!

Ez a forrásod milyen kézikönyvtípus? Miért ezt választottad indokold a kézikönyv valamely jellemzőjével!

d) A sci-finek milyen köze van a világűr témájához? Fogalmazz meg egy kapcsolódási pontot egy-két mondatban!

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	

A versenyző tanuló kódszáma:

2.

A *Galaktika* 26. oldalán olvasható rövid hírből az újabb számban hosszabb írást szeretnének közölni, amiben csak az űrrakéták működéséről írnának. A további források kereséséhez tulajdonneveket és kulcsszavakat adott meg a robot.

Tulajdonnevek	Kulcsszavak
Atlas 5	hordozórakéták
Delta IV	költségvetés
Es'hail-2	műhold
Falcon 9	rakéta-technológia
Florida	szállítmányozás
Katar	személyzet
Kennedy Űrközpont	tesztrepülés
NASA	űrhajó
Rocket Lab	üstökös
SpaceX	üzemanyag

a) A tulajdonnevek között húzd alá melyik rakétanév a hír alapján!

b) Egy rakéta kimaradt! Mi a neve?

A robot betűrendes listájába melyik név után kell ezt írni?

c) Az alábbi kulcsszavak közül melyeket adta meg jól a robot? Melyeket érinti a jelenlegi írás? Húzd alá!

d) A forráskereséshez állíts össze két keresőkérdést a táblázat kifejezéseiből, melyek a rakéták működésével kapcsolatos keresést segítik! Az egyik legalább 2 a másik legalább 3 keresőkifejezést használjon. A kifejezések közötti logikai kapcsolatot karikázd be!

Kulcsszó▼

közkapcsolat: és vagy de nem

Kulcsszó▼

közkapcsolat: és vagy de nem

Kulcsszó▼

Kulcsszó▼

közkapcsolat: és vagy de nem

Kulcsszó▼

közkapcsolat: és vagy de nem

Kulcsszó▼

e) A téma feldolgozásához az online források használatára utasítod a robotot. Miért? Adj meg a téma jellemzőiből kettőt, ami miatt az online források hasznosabbak ebben itt! Indokold is!

f) Miért van szükség a rakéta-technológiára az űrkutatásban? Nevezd meg egy szóval a probléma forrását! Például *A világűr 30 másodpercben* című könyvben találsz választ erre a kérdésre, de más forrás is segíthet.

Pontos bibliográfiai hivatkozás:

26.	
27.	
28.	
29.	
30.	
31.	
32.	
33.	
34.	
35.	
36.	
37.	
38.	
39.	
40.	
41.	
42.	
43.	
44.	
45.	
46.	
47.	
48.	
49.	
50.	
51.	
52.	
53.	
54.	
55.	
56.	
57.	
58.	
59.	

3.

Egy lapkiadó szerkesztőségébe sok kézirat érkezik. Ezeket viszont többek között pontosságuk szempontjából is ellenőrizni kell. Ehhez sok adatot kell átnézni. Ez akár lehetne robotizálható.

Az alábbi kéziratban a robot több kifejezést is hibásnak jelölt. Jól tette?

Mitológia és tudomány

Az univerzum keletkezésének titka mindig is izgatta az emberiséget, és megfejtésére számtalan kozmológia született.

A monoteista vallások úgy mutatják be Istent, mint világon kívül létezőt, aki egyetlen szavával megteremti az eget, a földet és a világosságot.

A különböző mitológiák különböző módon magyarázzák a világegyetem születését: a skandinávok szerint Ymir testéből jött létre, a japánok szerint egy házaspárnak, Izanaginak és Izanaminak köszönhetjük az első szárazföldet, amit egy csepp vérből (AA) teremtettek, az indiánok szerint pedig egy kigyó segített a Nagy Szellemnek (BB) földet teremteni egy sárgöröngyből.

Az univerzum kutatásával foglalkozó tudósok pedig többnyire egyetértenek abban, hogy a világegyetem a Nagy Bummal, azaz az ősrobbanással jött létre, mintegy 53 700 millió évvel (CC) ezelőtt. Ma már azt is tudjuk, hogy az univerzum azóta is egyre tágul, az univerzum galaxisai egyre távolabb kerülnek egymástól, míg - egyes feltételezések szerint - egyszer csak nem tud majd tovább tágulni, és a gravitáció elkezd visszahúzni az objektumokat, míg minden egy rendkívül nagy sűrűségű pontba zuhan össze. Ezt hívjuk Nagy Reccsnek.

Az univerzum tágulását Edwin Hubble angol csillagász (DD) fedezte fel 1929-ben, aki a kozmológia egyik úttörője, és akinek életéről a következő számban többet is megtudhatnak!

A robot már gyűjtött forrásokat az ellenőrzéshez (lásd: 4. feladat).

a) Milyen témakörű könyvek segítenek az ellenőrzésben? A könyvtár szabadpolcain mely szakjelzetek alatt találod ezeket?

Téma	Szakjelzet

b) Ellenőrizd a szövegben aláhúzott részeket! Töltsd ki róluk a táblázatot!

A robot által gyűjtött forrásokból válogathatsz, de természetesen rendelkezésedre áll a könyvtár.

Jelölt adat	Pontos?	Helyesen (ha javítani kell)	Forrás sorsz.	Oldalsz.
AA				
BB				
CC				
DD				

c) A hiteles, szakszerű szöveghez irodalomjegyzék is szükséges. Készíts irodalomjegyzéket az ellenőrzéshez használt forrásokból, úgy ahogyan a cikk végén szerepelnie kellene! (Ha kell, folytasd a sort!) Ezt a sorszámot írd a fenti táblázatba!

1.

2.

60.	
61.	
62.	
63.	
64.	
65.	
66.	
67.	
68.	
69.	
70.	
71.	
72.	
73.	
74.	
75.	
76.	
77.	
78.	
79.	
80.	
81.	
82.	
83.	
84.	
85.	
86.	
87.	
88.	
89.	
90.	
91.	
92.	
93.	
94.	

4.

A szerkesztőségi robot egy internetes keresőt használva ezeket a forrásokat gyűjtötte a 3. feladatban lévő szöveg adatellenőrzéséhez. Ha már van egy listánk, akkor egy olvasmányajánló is készülhetne belőle.

a) Jelöld az utolsó oszlopban, hogy **I** = ismeretközlő vagy **SZ** = szépirodalom az adott mű!

b) Ennek bizonyítékául húzz alá legalább egy itt olvasható információt!

1.		Volt-e nulladik pillanat? Étienne Klein Babilon Gondolj bele! sorozat gyerekeknek	A sorozat szellemi kalandra hív a minket foglalkoztató kérdésekben. Honnan ered a világmindenség? Ahogyan keletkezett, egyszer majd véget is ér? A legkínzóbb kérdéseink a kezdetre vonatkoznak. Mitológiai, vallásos, filozófiai értelmezések keresik rájuk a választ.	
2.		Görög mítoszok - Képes kiadás Robert Graves Európa Könyvkiadó, 1985	Nélkülözhetetlen kalauza tudósnak és laikusnak egyaránt a görög mitológia isteneinek, hőrszainak és halandóinak világában. A leghíresebb történeteket sorakoztatja fel a tudományos kommentárok mellőzésével.	
3.		Nemere – Hauri: Titok a kráter mélyén. 7. rész. In: Galaktika, 2018. 345. sz., 73-80. p.	A sci-fi képregény egy farsangi bulival folytatódik az űrben, ahol az AC mikrovarckristályos számítógép is szerepet kap.	
4.		A Föld 30 másodpercben Anita Ganeri Babilon Kiadó, 2017	30 olyan kérdés a Földről, amely gyerekeket és felnőtteket egyaránt foglalkoztat. Tények, adatok és magyarázatok, lendületes, egy szuszra elolvasható fejezetekben!	
5.		Mítoszok 30 másodpercben - 30 jó sztori a civilizáció hajnaláról, Babilon, 2017	30 jó sztorit foglal össze a civilizáció hajnaláról mindössze fél percben! Ki teremtette a világot? Hősök és cselszövők, istenek és istennők, szörnyetegek, varázslat, titkok és csodák mind rád várnak!	
6.		Csillagképek - Az égbolt felfedezése Klaus M. Schittelhelm Cser Kiadó, 2017	Áttekinthető csillagtérképek, a csillagképek megtalálását könnyítő közérthető magyarázatok, valamint a Hold és a bolygók megfigyelésére vonatkozó tanácsok.	95.
7.		Csillagászati földrajz a polgári és a felsőbb leányiskolák IV. osztálya számára Szt. István-Társ., 1906	évfolyam 8 ; középfokú oktatás ; alsó középfokú oktatás ; polgári iskola ; leányiskola ; felsőbb leányiskola ; földrajz tantárgy	96.
8.		Stephen Hawking Lucy Hawking George és az Ősrobbanás Könyvmolyképző Kiadó Kft., 2013	A <i>George kozmikus kincsvadászatának</i> kalandja után ebben az ifjúsági regényben George és barátai harmadszor is nekivágnak a Világegyetemnek. Idegenvezetőnk az izgalmas úton ismét Lucy Hawking, és a világ leghíresebb tudósa, Stephen Hawking professzor lesznek!	97.

c) A fentiek közül mely sorszámú tételek szólnak felnőtteknek (is)?

d) Melyik regény? Vagyis melyik ajánlható egy 10-14 évesnek olvasmányul?

e) Melyik kettőt lehet érdekes összehasonlítani, ha két különböző korszak tudományos álláspontját szeretnéd összehasonlítani?

f) Írj két érvet a robot programozójának, hogy ha könyvet kell kerestetni, miért könyvtári katalógus és ne egy internetes kereső használatára programozza a robotot! Az érvek a keresésre és/vagy a forrásokra vonatkozzanak!

95.	
96.	
97.	
98.	
99.	
100.	
101.	
102.	
103.	
104.	
105.	
106.	
107.	
108.	
109.	
110.	
111.	
112.	
113.	
114.	
115.	
116.	
117.	
118.	

5.

A *Galaktika* egy nagymúltú kiadvány. Hiteles is. Ezt tudják régi olvasói. De ez látszik is ezen a 345. számon? Az ilyen formai szempontokra is figyelni kell a robotnak. Milyen válaszokat kell adnia, hogy azt mondhassuk, hogy képes ellenőrizni a kiadvány hitelességének, igényességének formai szempontjait?

a) A formai szempontok függenek a dokumentumtípustól. Ez a kiadvány a megjelenés gyakorisága szerint: önálló mű vagy időszaki kiadvány?

b) Jellemezd a kiadványt a kezekben lévő példány alapján! Töltsd ki a táblázatot a helyes válaszokkal! Ha a válasz igen, akkor bizonyítékként a konkrét adato(ka)t is add meg!

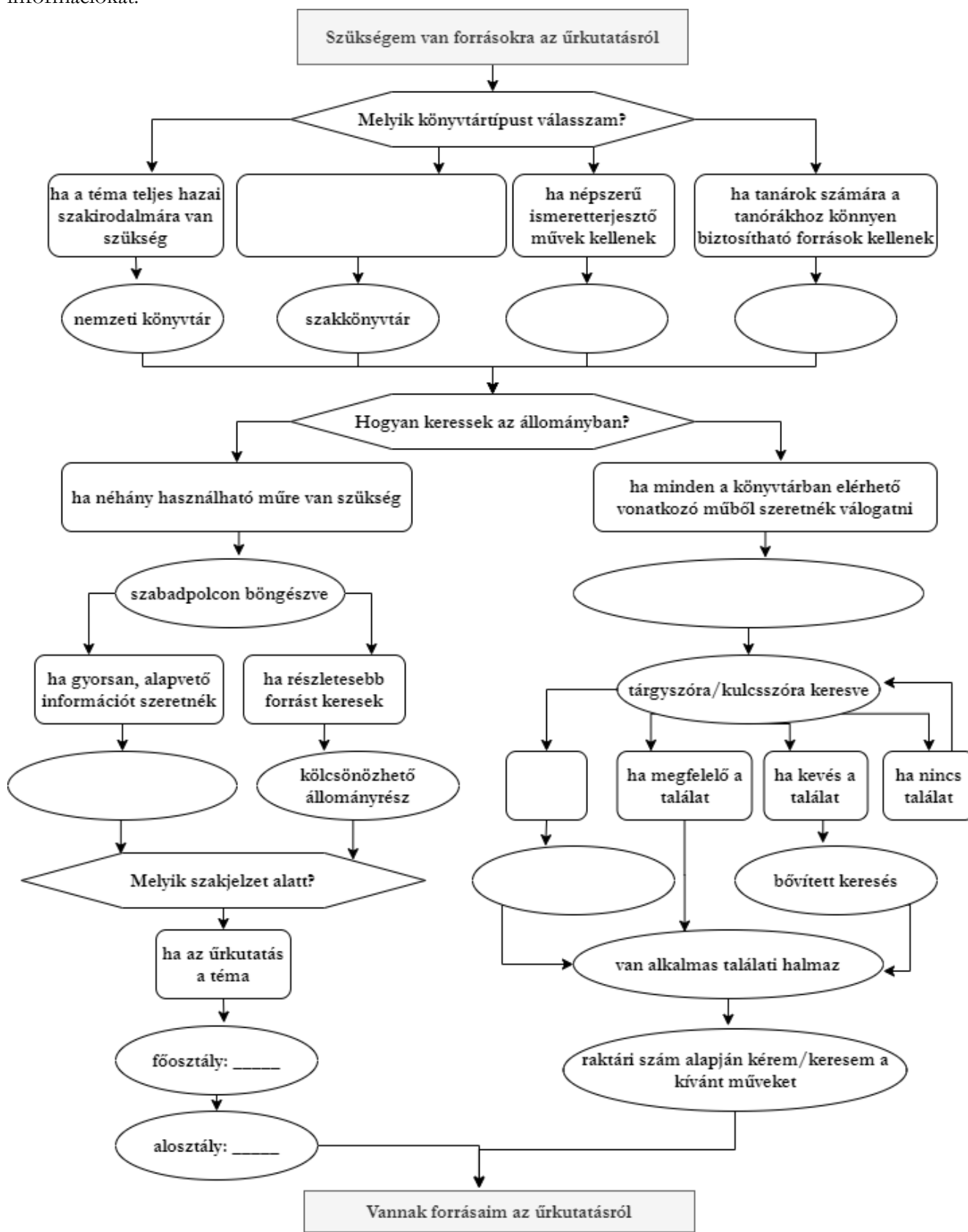
Szempont	igen/nem	Konkrétan
A megjelenési év szerepel rajta?		
Nyilvántartásba vett lap, vagyis van ISSN száma?		
A tartalmáért felelős személyt, vagyis a főszerkesztőt megnevezik?		
A kiadónak vannak munkatársai, azokat megnevezi.		Írj 3 munkakört, ha igen!
Az ismeretterjesztő írásokban van forrásjelölés.		

119.	
120.	
121.	
122.	
123.	
124.	
125.	
126.	
127.	
128.	
129.	
130.	
131.	
132.	
133.	

c) Sorolj fel még 3 szempontot, ami segít eldönteni, hogy egy ilyen típusú kiadvány megbízható-e, hiteles-e!

6.

A szerkesztőségben sok esetben lesz szüksége a robotnak könyvtárhasználatra. Segítsd egy folyamatábrával munkáját! Töltsd ki az üres elemeket és írd az elemeken belüli vonalra a hiányzó információkat!

134.	
135.	
136.	
137.	
138.	
139.	
140.	
141.	
142.	

Örülünk, hogy részt vettél ebben a munkában!

Feladatlapodat add át a felügyelő tanárnak! A mellékletet nem kell visszaadni, azokat megtarthatod. Élményekben gazdag olvasás kívánunk hozzá!